

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน
ตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
Public participation in the preparation of local development plans of
Sanam Chai Subdistrict Administrative Organization, Satuek District,
Buriram Province

สรวิศ พรหมลี¹, วินิจ ผาเจริญ²

Sorawit Phromlee, Winit Pharcharuen

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมาส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ข้อเสนอแนะองค์การบริหารส่วนตำบล ควรอบรมหรือประชาสัมพันธ์การเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกขั้นตอน เพื่อเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น; การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were to study people's participation in the preparation of local development plans of Sanam Chai Subdistrict Administrative

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา: Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

² วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University

Corresponding Author, E-mail: sorawit456.789bank191@gmail.com

Organization, Satuek District, Buriram Province. It is a quantitative research. The population group used in the research was 400 voters. The research instrument was a questionnaire and the statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. The results showed that;

Public participation in the preparation of local development plans of Sanam Chai Subdistrict Administrative Organization, Satuek District, Buriram Province Overall, it was at a low level. When considering each aspect, it was found that participation in decision making Participation in operations participation in benefits and participation in the assessment was at a level in all aspects. Training or public relations to participate in the preparation of local development plans at every step. for the maximum benefit to the people

Keywords: public participation; the preparation of local development plans; local government

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และถือเป็นกลไกในการปกครองตนเองของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่นประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และช่วยแก้ไขปัญหาลocal ของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น นโยบาย แผนงาน โครงการ ความก้าวหน้าของกิจการ และให้โอกาสประชาชนเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอเพื่อริเริ่ม คัดค้าน หรือสนับสนุน รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการควบคุมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การให้โอกาสประชาชนเขามามีส่วนรวมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนการแก้ไขปัญหาลocal รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดขึ้นในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรม ที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับ จากการลงมือกระทำ

กิจกรรมและทำให้ทราบถึงวิธีที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างถูกต้อง และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังช่วยให้ประชาชนเกิดการคิดเป็น ทำเป็นและมีความรู้สึกวากิจกรรมต่างๆ พวกตนมีส่วนเป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง โดยที่รัฐได้มุ่งเน้นและส่งเสริมให้ประชาชนเขามามีส่วนรวมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกัน หัวใจสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ การประชาคมแบบมีการสวนรวมของประชาชนในการร่วมกันเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านแต่ละท้องถิ่น

ดังนั้น แผนพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้ เนื่องจากเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จึงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องกำหนด ถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุและแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึงสภาพการณ์นั้น

แผนพัฒนาสามปของ อบต.ตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของท้องถิ่น และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์พันธกิจจุดมุ่งหมายการพัฒนา ที่มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยจะต้องกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลอย่างรอบด้าน และเป็นระบบ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหาความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และนโยบายของท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นโนนดินแดง ให้มุ่งไปสู่เป้าหมายอันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ และบรรลุผลเป้าหมายที่วางไว้อย่างแท้จริง

จากรายงานการประชุมประชาคมที่ผ่านมา พบว่าประชาชนเขาไปมีส่วนร่วมในการประชุมจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลค่อนข้างน้อยจะจำกัดเฉพาะผู้นำในท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการ และพนักงานของอบต. ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าการที่ประชาชนไม่ได้เขาไปมีส่วนร่วม อาจเป็นเพราะหน่วยงานของ อบต.เอง ที่ยังไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ

แผนพัฒนาท้องถิ่น หรืออาจเป็นเพราะประชาชนเองขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น หรือจากการที่ประชาชนมีทัศนคติทางการเมืองแบบเก่าว่ากิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เป็นเรื่องของผู้นำซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้การแสดงออกเพื่อรักษาผลประโยชน์จนถึงการแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำไปปฏิบัติมีอยู่น้อยมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าแทบไม่มีเลย เมื่อเป็นดังนี้การบริหาร อบต.ที่ผ่านมาจึงมักไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรและนับได้ว่าเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานของ อบต. อยู่น้อย (อบต. 2559)

จากประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นข้างต้น จึงทำให้ผู้ศึกษาได้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ทำการศึกษาประกอบด้วย ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 6,378 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มาโดยการสุ่มคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.สนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และตอนที่

3 เป็นคำถามปลายเปิด ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ นำมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์แล้วหาความถี่และค่าร้อยละ

3.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วตรวจให้คะแนน วิเคราะห์หาระดับการมีส่วนร่วม โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลตามความหมายของเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด นำมาจัดหมวดหมู่ ทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วจำแนกเป็นประเด็นตามกรอบแนวคิดการศึกษา และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการศึกษาในรูปของการพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 51.35 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 48.65 มีอายุ 36-50 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 38.91 วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 72.97 และมีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 36.76 ตามลำดับ

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

- ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.60) รองลงมา ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หรือปฏิบัติการ ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = 0.65) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.71) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 2.92$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

- ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.71) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่งานที่ อบต.ได้เชิญชวนประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมประชาเพื่อเสนอปัญหา/ความต้องการ/ความคิดเห็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 0.77) รองลงมาได้แก่ ได้นำเสนอแผนงานโครงการ/กิจกรรม/และร่วมวางแผนพัฒนากับ อบต. ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.65) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการ/แผนงาน/กิจกรรมต่าง ๆ ที่ อบต.นำมาดำเนินการ ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.82) และจำนวนความต้องการของประชาชนที่ได้รับการบรรจุในแผนงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของ อบต. ($\bar{x} = 3.62$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

- ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หรือปฏิบัติการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ อบต.ได้เชิญชวนประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ในโครงการต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาของ อบต. ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.58) รองลงมาได้แก่ประชาชนเขามามีส่วนร่วมในการในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแก้ปัญหาในการดำเนินการ ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.61) ประชาชนได้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นวัสดุอุปกรณ์/แรงงานตนเอง ให้แก่ อบต.เพื่อร่วมพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 0.60) และประชาชนเขามามีส่วนรวมในการใช้ทรัพยากรที่มีในโครงการในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อ อบต. อย่างสูงสุด ($\bar{x} = 3.39$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

- ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ อบต. ได้จัดทำแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับด้านสาธารณสุข โภชนา ถนน ไฟฟ้า ประปา ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.55) รองลงมาได้แก่ อบต. ได้จัดทำแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น การกีฬาและเยาวชนให้กับประชาชน ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.55) อบต.ได้จัดทำแผน/โครงการที่เกี่ยวกับงานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น สนับสนุน ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.65) และ อบต.ได้อุดหนุน /ค่าตอบแทน/ของรางวัลให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

- ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.92$, S.D. = 0.67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อ ๓. ได้แต่งตั้งประชาชนในเข้าร่วมเป็นกรรมการประเมินผลโครงการ/แผนงานตามแผนพัฒนา ($\bar{x} = 3.37$, S.D. = 0.65) รองลงมาได้แก่ ข้อ ๓. มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานของ อบต. ($\bar{x} = 2.87$, S.D. = 0.64) ประชาชนเขามามีส่วนรวมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของ อบต. ($\bar{x} = 3.05$, S.D. = 0.74) และประชาชนเขามามีส่วนรวมในการควบคุมการจัดทำบัญชีของ อบต. ($\bar{x} = 2.71$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

อบต. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง ในบทบาทหน้าที่และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับในการจัดทำแผน รวมทั้งเชิญชวนประชาชนในเขตเทศบาลเป็นรายบุคคลให้เข้ามามีส่วนรวมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. และ อบต. ควรแต่งตั้งให้ประชาชนเขามามีส่วนรวมในการจัดทำแผนในแต่ละครั้ง ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนรวมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นคือประชาชนไม่ทราบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ในการเขามามีส่วนรวมในการจัดทำพัฒนาท้องถิ่น และ อบต. ไม่ได้เชิญชวนประชาชนเขามามีส่วนรวมในการจัดทำแผนตามลำดับวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนเขามามีส่วนรวมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้นดังนี้ อบต. ควรประชาสัมพันธ์ อธิบายถึงบทบาทหน้าที่และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับในการจัดทำแผน อบต. ควรจัดอบรมโครงการให้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ อบต. ควรให้ความสำคัญในการบรรจุโครงการต่าง ๆ ที่ประชาชนเสนอเขาในแผนพัฒนาท้องถิ่นและ อบต. ต้องเขาปฏิบัติภารกิจสร้างศรัทธาให้กับประชาชน เขาถึงชุมชน ยอมรับเสียงสวนมากพร้อมทำงานด้วยหลักธรรมมาภิบาล และส่งเสริมให้ประชาชนเขามามีส่วนรวมอย่างจริงจังตามลำดับ ข้อเสนออื่นๆ อบต. ควรให้ความสำคัญกับข้อเสนอด้านต่าง ๆ ที่เสนอโดยประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.65) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($X = 3.86$, S.D. = 0.60) รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หรือปฏิบัติการ ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = 0.65) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.71) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 2.92$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก อบต.สนามชัย ให้ความสำคัญในการให้บริการประชาชนในด้านกิจกรรมที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ในเขตบริการ ซึ่งได้ส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์ประโยชน์ทางด้านสังคม ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ได้ในระดับหนึ่ง การดำเนินการดังกล่าวมีผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามแนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980: 219) ที่ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทไว้ว่า การมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ร่วมในการคิดถึงปัญหาโดยระบุความต้องการของชุมชนจนเกิดโครงการ ระหว่างดำเนินการ และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารงานกิจกรรมและการประสานงานขอความช่วยเหลือการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือการประเมินผลของโครงการ ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่นมีส่วนร่วมกับใคร โดยการพิจารณาองค์ประกอบของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ในแต่ละขั้นตอน เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักพัฒนาเอกชน เป็นต้น มีส่วนร่วมอย่างไร โดยพิจารณาลักษณะพื้นฐานของการมีส่วนร่วม เช่น ความเต็มใจเข้าร่วม การได้รางวัลตอบแทน หรือถูกบังคับในการเข้าร่วม เป็นต้น

โดยการดำเนินการดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศของ เอื้ออมารี เงินใส (2551) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. 2551-2555 แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2551-2553 และแผนแม่บทชุมชน) ของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมพยายามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เหตุผลที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอนตอบความต้องการและแก้ไขปัญหาได้เป็นโอกาสได้ร่วมรับผิดชอบทั้ง

ท้องถิ่นของตนเอง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้รับประโยชน์และควบคุมการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

อย่างไรก็ตามประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีบางประเด็นที่จุดรั้งให้ภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาเหตุสำคัญมาจากภาพลักษณ์ ความศรัทธาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารที่ประชาชนมีความเห็นว่าเป็นผู้บริหารมีนโยบายแต่ไม่ชัดเจน ไม่มีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาให้แก่ท้องถิ่นไม่สามารถสนองความต้องการของหมู่บ้านอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมาลย์ มหาแสน (2552) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกานำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการอยู่ในระดับน้อย คือด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง จำแนกตามอาชีพ โดยด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาพบว่าอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมมากกว่า อาชีพค้าขาย เกษตรกร และอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยกว่า อาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่าอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมมากกว่าอาชีพ ค้าขาย และอาชีพเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ ระดับ .05 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เลือกรูปแบบและความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างแท้จริงไม่ใช่จากผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการให้ประชาชนเสนอโครงการในรูปแบบของแผนพัฒนาหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ควรแจกจ่ายร่างแผนพัฒนา ให้แต่ละหมู่บ้านตรวจสอบก่อนที่จะอนุมัติเป็นแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกานำแผนพัฒนาไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายควรชี้แจงเหตุผลที่เลือกโครงการที่ได้บรรจุใน

ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายและโครงการที่ไม่ได้บรรจุในข้อบัญญัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการที่เกิดจากแผนงานที่ได้เสนอในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ถึงแม้ด้านนี้จะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดกว่าด้านอื่นๆ แต่เกณฑ์ระดับซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย ไม่ให้ความสำคัญไม่เห็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ยังไม่เข้าใจระบบการปฏิบัติตามแผน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในการเข้าร่วมปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงทำให้ประชาชนขาดความร่วมมือในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปปฏิบัติ ทำการประชาสัมพันธ์ อบรมชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญในการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

- ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของควรมีการจัดประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกับ อบต. เกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น

- ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำแผน/โครงการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค - เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรีหรือแจกจ่ายให้กับประชาชน

- ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและแต่งตั้งประชาชนหรือตัวแทนประชาชนในชุมชนเพื่อให้ได้เข้าร่วมในการควบคุมการใช้จ่ายทรัพย์สินของ อบต.

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

- ควรมีการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบว่าได้ผลเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์เชิงสังคมศาสตร์ต่อไป

- ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กฤษมาลย์ มหาแสน. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เอื้อมอริย์ เงินใส. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity. New York: World Developments.